

To'rayeva Dilso'z Ixtiyorovna

Navoiy viloyat pedagogik mahurat markazi Musiqa madaniyati fani metodisti

YOSH AVLOD TARBIYASIDA OILA VA MAHALLANING HAMKORLIKDAGI O'RNINI

Annotatsiya: Mazkur maqolada, oila-mahalla hamkorligi asosida ijtimoiy-ma'naviy muhitni barqarorlashtirish doirasida, yosh avlodni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularning xuquq va erkinliklarini ta'minlash, oiladagi muhit ota-ona o'z ma'suliyatlarini his qilishi bilan barqarorlashishi shuningdek mavzuga doir muammolarni o'z vaqtida bartaraf etish xususidagi fikrlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Oila, mahalla, ma'naviy muhit, yoshlar, yoshlarga oid davlat siyosati, ta'lim-tarbiya, ota-ona, odob-axloq.

Аннотация. В данной статье освещены мнения о всесторонней поддержке молодого поколения, обеспечении его прав и свобод, стабилизации семейной среды с чувством родительской ответственности, а также своевременном устранении проблем, связанных с этой темой, в рамках стабилизации социально-духовной среды на основе сотрудничества семьи и махалли.

Ключевые слова: Семья, махалля, духовная среда, молодежь, государственная молодежная политика, образование, родители, нравственность.

Annotation. This article highlights opinions on comprehensive support for the younger generation, ensuring their rights and freedoms, stabilizing the family environment with a sense of parental responsibility, as well as timely elimination of problems related to this topic within the framework of stabilizing the socio-spiritual environment based on cooperation between the family and the mahalla.

Key words: Family, mahalla, spiritual environment, youth, state youth policy, education, parents, morality.

Biz uchun dolzarbligi va ahamiyatini hech qachon yo'qotmaydigan masala bu-farzandlarimizning mustaqil fikrli, zamonaviy bilim va kasb-hunarlarni egallagan, mustahkam hayotiy pazitsiyaga ega, chinakam vatanparvar, insonparvar insonlar etib tarbiyalash vazifasidir.

Shavkat Mirziyoyev

KIRISH: Yoshlar siyosatiga bo'lgan e'tiborning kuchayishi 2017 yildan boshlab o'zining yuqori cho'qqisiga chiqqanligini alohida ta'kidlagan holda, Prezident Shavkat Mirziyoyevning yoshlarga qarata "Kamolot" yoshlar ijtimoiy harakatining IV qurultoyida so'zlagan nutqi, 2019-yilning mart oyida yoshlarni bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga qaratilgan Prezidentimizning beshta muhim tashabbusda ilgari surilgan masalalar, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risidagi" qonunlarda shuningdek, "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" PQ-92-sonli qarorlari keltirilgan vazifalar fikrimizga asos bo'lib xizmat qiladi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi" 19.01.2022 yildagi PQ-92-sonli

qarorida; Mazkur qarorda to'rt asosiy maqsad nazarda tutiladi: yoshlar bilan ishlashning yangicha boshqaruv mexanizmlarini joriy etish; ular bilan ishlashning vertikal tizimini yaratish; yoshlar muammolarini bevosita mahallalarda hal etish; ta'lim muassasalaridagi ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlar samaradorligini yanada oshirish. Ushbu maqsadga erishish uchun O'zbekistonda yoshlar bilan ishlash tizimining eng muammoli nuqtasiga diqqat qaratilmoqda Oila-jamiyatning tayanchi. Farzandlarimiz ongida elu yurtga, Vatanga muhabbat tuyg'ulari oilada, yashab turgan mahallada shakllanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI: Mamlakatning ertangi kuni, tinch va obod bo'lishi eng oldin mana shu kichik jamiyatda o'sib-unayotgan bolalarimizga bog'liq. Qaysi oilada, qaysi mahallada tarbiya yaxshi yo'lga qo'yilar ekan, o'sha oila, o'sha mahalla gullab-yashnaydi. Farzand tarbiyasini qachondan boshlamoq kerak?, degan savol ko'pchilikni o'ylantiradi. Ko'pchilik olimlar unga turlicha javob berib kelganlar. Xususan, Ibn Sino bola tarbiyasi bilan uning tug'ilishidan avvalroq, ona qornidan boshlaboq shug'ullanish lozim, deb javob bergan. Oila, odob-axloq va ta'lim-tarbiyaga e'tibor qon-qonimizga singib ketgan burchlarimizdandir. "Bir bolaga yetti qo'shni ota-ona" degan ibratli maqol ham aynan xalqimizga xos. Mana shu maqolning o'zi ham farzand tarbiyasi, oilaparvarlik biz uchun nechog'lik muhim ekanini bildiradi. Mahalla ahli, ayniqsa keksalar ko'chada nobop ish qilayotgan bola oldidan hech qachon beparvo o'tib ketmagan, shu zahotiyoq tanbeh berib to'g'ri yo'lga chaqirgan. Zero, har tomonlama chiroyli, odobli, go'zal xulqli bo'lish, nafsni poklashga buyuruvchi muqaddas dinimiz oilaga katta ahamiyat beradi.

NATIJALAR: Oiladagi muhit ota-ona o'z ma'suliyatlarini his qilishi bilan barqaror bo'ladi. Bolalarning odobli bo'lib ulg'ayishi uchun ota-ona bilan bir qatorda mahalla-kuy ham katta ibrat maktabidir. "Qush uyasida ko'rganini qiladi", deb bejiz aytmagan xalqimiz. Farzand tarbiyalayotgan ota-ona har bir harakati, yurish turishi, muomalasi, boshqalar bilan o'zaro munosabatida olijanob fazilatlarni namoyon eta bilishi kerak. Chunki bola tabiatan nihoyatda taqlidchan va kuzatuvchan bo'ladi. Shuning uchun uning atrofdagilari o'z odatlari bilan ba'zan o'zlari sezmagani holda ularga ta'sir qiladilar. Oiladagi qo'pol munosabatlar, ko'p yolg'on gapirish, yoqimsiz xatti-harakat bola tarbiyasiga salbiy ta'sir qiladigan nosog'lom muhitni keltirib chiqaradi. Ta'lim-tarbiya, odob-axloq bolalikdan berilgani ma'qul. Rasululloh (a.s.): "Birontangiz o'z farzandlaringizni tartib-intizomga o'rgatsa, bu har kuni sadaqa bergandan yaxshiroqdir", deya marhamat qilganlar. Bolalarni intizomga o'rgatish oila mustahkamligiga asos bo'ladi. Islom shu ma'noda ota-onalarni o'z farzandlariga sog'lom tarbiya berishga rag'batlantiradi.

MUHOKAMA: Hadisi sharifda "Farzandlaringizni hurmat qiling va ularni yaxshi xulq bilan xulqlantiring" deb ta'kidlangan. Buyuk mutafakkirlar farzand tarbiyasi, go'zal axloqning inson kamolotiga sabab bo'luvchi yuksak fazilat ekanini ta'kidlaganlar. Jumladan, Imom Buxoriyning "al-Adab al-mufrad hadislar to'plami, Abu Lays Samarqandiyning "Tanbehul g'ofiliyn" asarlarida farzandlarga yuksak insoniy fazilatlarni kamol toptirish tarannum etilgan. Oilada otaning bolalariga loqayd bo'lishi oxiri xunuk oqibatlariga sabab bo'ladi. Loqaydlik yomon illat bo'lib, u bola tarbiyasining buzilishiga katta yo'l ochadi. Ota burchini ado etmagani va manfaatli ilm hamda yaxshi amalni o'rgatmagani oqibatida o'z farzandidan zarur ijobiy hislatlarni shakllantira ololmaydi. Farzand ham otasining yaxshi tarbiyasidan mahrum bo'lib o'sadi. Keyingi davr esa bir oz talabchanlik va intizomni talab etadi. Bu davr o'smirlik payti bo'lib, bola oq-qorani ayni shu davrda ajratadi. Yaxshilikka mukofot, yomonlikka jazo muqarrarligini shu bosqichdan o'rganadi. Bu davrda farzand to'g'ri yo'lga solinsa, tarbiyali do'stlarga hamroh qilinsa, uning odobli bo'lib, yaxshi inson bo'lishi uchun muhim qadam qo'yiladi. Odatda onalar o'z bolalarining xato va kamchiliklarini otasidan yashirishga harakat qiladilar. Aytsam urishadi, bolamga qattiq tegadi deb, yo'l qo'ygan xatolari, qo'l urgan yomon ishlarini otaga aytmaydilar. Oqibatda bola o'z vaqtida tanbeh olmaganidan keyin bora-bora kattaroq jinoyatlarni ham qo'rqmasdan qilaverishi mumkin. Mehr-muhabbat berishda ham me'yorni saqlay bilish kerak. bolaning barcha aytganlarini qilish, barcha to'g'ri-noto'g'ri xatti-harakatlarini ma'qullash yoki xatto indamaslik farzandning umuman tarbiyasiz bo'lib o'sishiga olib keladi. Ortiqcha erkalash bolani har jihatdan sustlashtirib qo'yadi, mehr ko'rsatish esa uni yanada faol bo'lishga undaydi.

Erka o'sgan bola faqatgina shaxsiy manfaatlarini ko'zlaydigan, ma'suliyatsiz bo'lib voyaga yetadi. Shuning uchun farzandning barkamol inson bo'lib yetishida onaning xizmati juda zarur va muhimdir. Bolalik chog'ida farzandning qalbi o'ta yumshoq va ta'sirga beriluvchan bo'ladi. Shu bois diniy ta'limotlarda bolalarni mehr bilan erkalash, farzandning bolalik davrini xursand o'tkazishga alohida e'tibor qaratiladi. Ayniqsa, qiz bolaning ko'ngli nozik bo'lishini hisobga olib, ularga alohida mehr ko'rsatishga chaqiriladi. Diniy ta'limotlarda ota-ona o'z farzandlariga ta'lim-tarbiya berishi ham dolzarb vazifalardan deb qaraladi.

XULOSA: Xulosa qilib aytish mumkinki, mustahkam ma'naviy immunitetli, o'zining fikrlarini ravon ayta oladigan, yuqori marralarga erishuvchan avlodni tarbiyalash uchun ota-ona, oila muhiti juda katta ahamiyat kasb etadi. Hech kimga sir emas, insonning qalbi va ongini egallash, ayniqsa, yoshlarning ma'naviy dunyosini zaharlashga qaratilgan turli xavf-xatarlar ham kuchayib borayotgan bugungi kunda o'zining kimligini, qanday bebaho meros vorislari ekanini teran anglab, ona yurtga muhabbat va sadoqat hissi bilan yashaydigan, imon-e'tiqodi mustahkam yosh avlodgina muqaddas zaminimizni yot va begona ta'sirlardan, balo-qazolardan saqlashga, Vatanimizni har tomonlama ravnaq toptirishga qodir bo'ladi. Farzandlarimizga shunday tarbiya beraylik, ular o'z ota-bobolariga, o'z tarixi, Vatani, ona tiliga, millati, diniga va an'alariga sodiq bo'lib kamol topishsin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi Toshkent, "Adolat" milliy xuquqiy axborot markazi, 127-modda. 2023 –B. 95-96.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari" PQ-92-sonli 2022.01.19.
3. Sh.M.Mirziyoyev. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T: "O'zbekiston", 2017. –B.14.
4. I.A.Karimov. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka taxdid, barqarorlikshartlari va taraqqiyot kafolatlari. -: "O'zbekiston", 1997. –B. 173- 174.
5. "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar tadбирлар to'g'risida" PQ-4307-2019-yil 3-may
6. Faxrul Banot Sibg'atulloh qizi. Oila saboqlari.-T.: yozuvchi, 1992. -96 b.
7. Fitrat A. Oila yoki oila boshqarish tartiblari. // Mas'ul muharrir; D.A.Alimova. Tarj. va izohlar muallifi Sh. Vohidov.-2-nchi nashr.-T.: Ma'naviyat, 2000. 46-51 b.